

Duiding

Arbeidsmarktontwikkelingen

juni 2018

Inhoudsopgave

Samenvatting: in één oogopslag	2
1. Economie	3
1.1. De economie groeit verder; de consument geeft meer uit	3
1.2. Minder verleende ontslagvergunningen	4
1.3. Aantal uitzenduren blijft toenemen	5
1.4. Consumenten- en producentenvertrouwen blijven hoog	6
2. Vraag naar arbeid	7
2.1. Sterke toename aantal vaste banen	7
2.2. Aantal vacatures stijgt verder	8
3. Aanbod van arbeid	9
3.1. Ontwikkeling van de beroepsbevolking	9
3.2. Werkloze beroepsbevolking en WW-uitkeringen	9
4. Uitgelicht: arbeidsmobiliteit	11
Bijlage	13
Colofon	14

Samenvatting: in één oogopslag

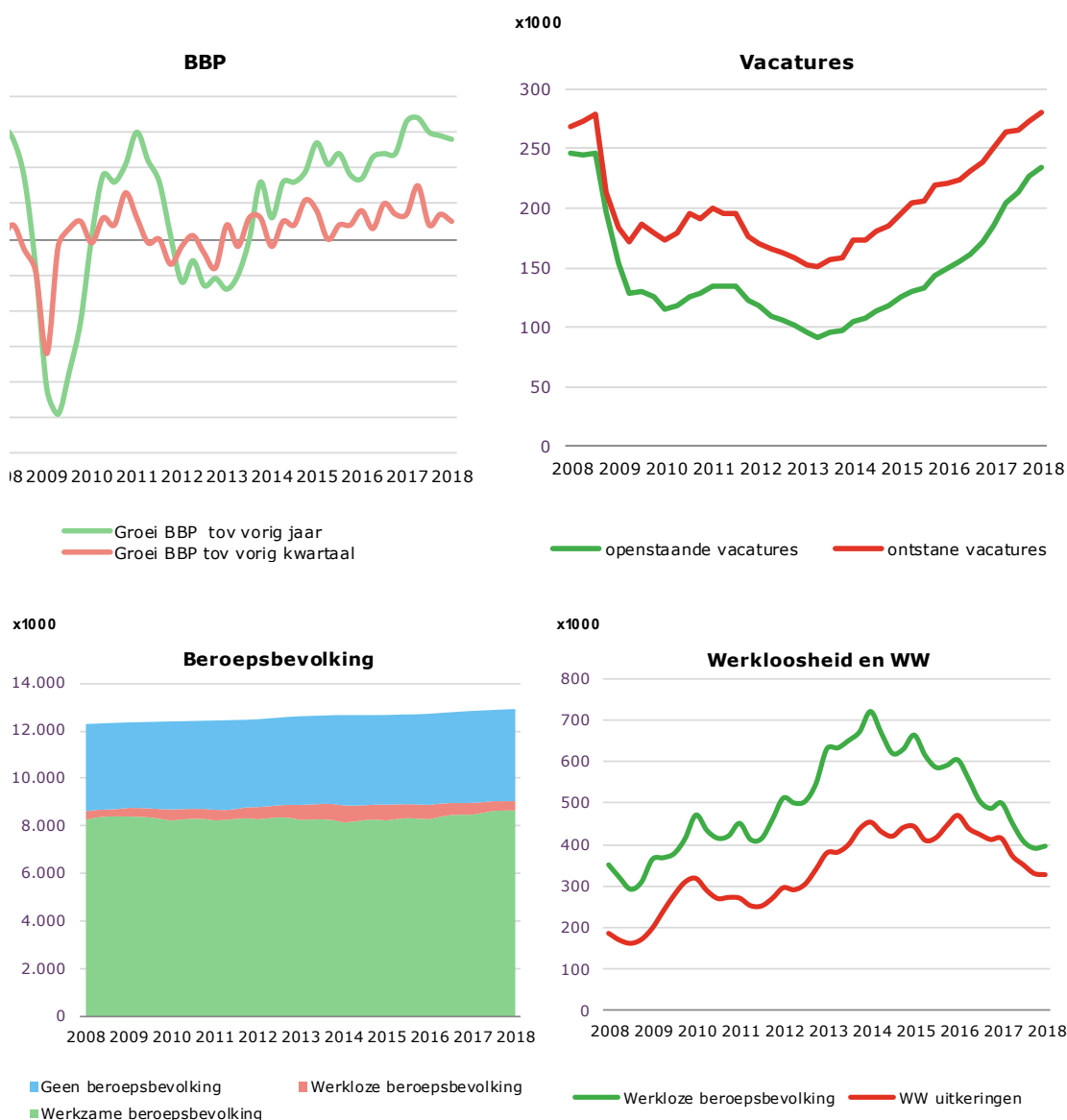
De economie groeit verder; weer toename vast werk; spanning arbeidsmarkt neemt toe

In het eerste kwartaal van 2018 is het **Bruto Nationaal Product** verder gegroeid (met 0,5% in vergelijking tot het vorige kwartaal en met 2,8% in vergelijking met het 1e kwartaal van 2017).

Het aantal **banen** is opnieuw sterk toegenomen. Voor het eerst in jaren is bij werknemers vast werk meer gegroeid dan flexibel werk. Ook het aantal **vacatures** is verder gestegen.

Het aantal **werkenden** is in het 1e kwartaal van 2018 in vergelijking met een jaar eerder met 76 duizend personen toegenomen, het aantal **werklozen** is met 104 duizend afgenomen. Ook het aantal WW-uitkeringen neemt gestaag af. Eind april 2018 telt het UWV ruim 87 duizend **WW-uitkeringen** minder dan een jaar eerder.

Door de toename van het aantal vacatures en de daling van het aantal werklozen is de **spanning** op de arbeidsmarkt in het eerste kwartaal van 2018 toegenomen. Bij een toenemend aantal beroepen is het moeilijk om geschikt personeel te vinden.

Bronnen: CBS en UWV.

1. Economie

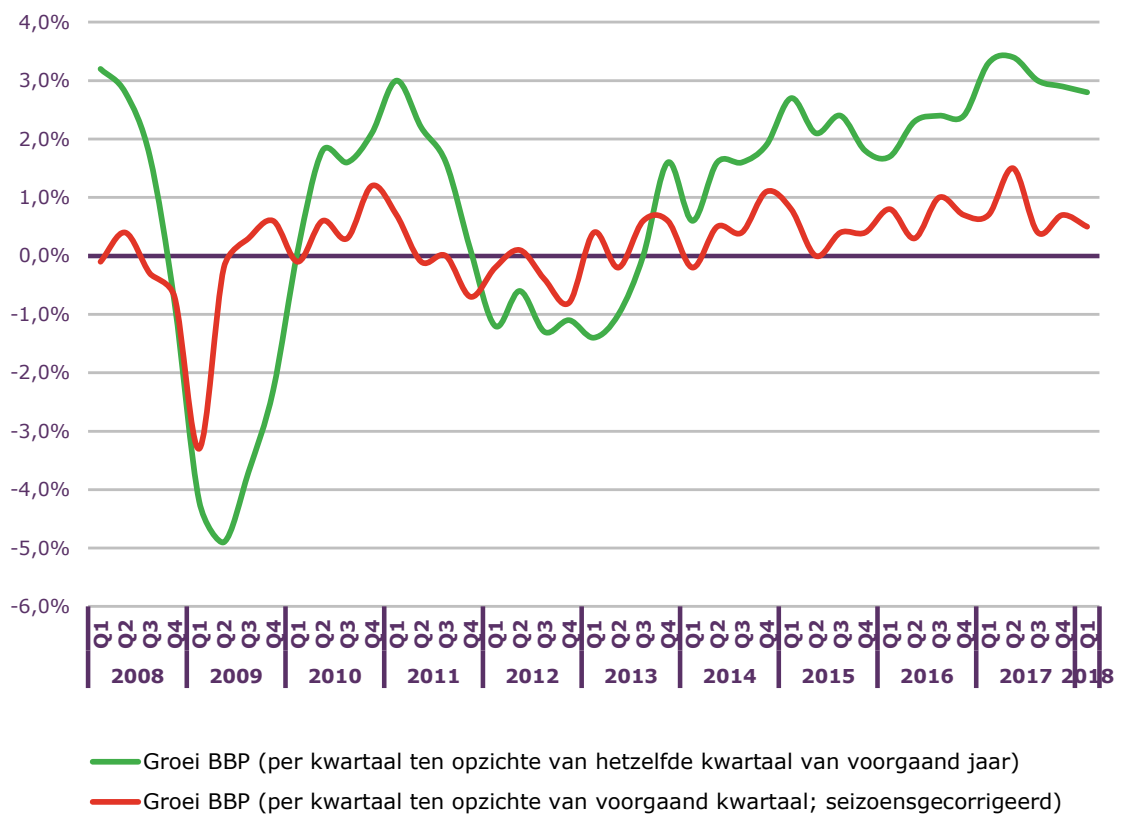
1.1. De economie groeit verder; de consument geeft meer uit

Het BBP is in het eerste kwartaal van 2018 met 0,5 procent gegroeid ten opzichte van een kwartaal eerder, meldt het CBS.¹ Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2017 is de Nederlandse economie met 2,8 procent gegroeid.

Consumenten hebben in het eerste kwartaal van 2018 ruim 3 procent meer besteed dan in het eerste kwartaal van 2017. Ook de investeringen zijn toegenomen, vooral in woningen, vervoermiddelen en machines. De bijdrage aan de economische groei ('toegevoegde waarde') was het sterkste in de bouw en de zakelijke dienstverlening.

Het Centraal Planbureau verwacht dat de economische groei doorzet met 3,2 procent in 2018.² Dat is de hoogste groei sinds 2007.

Figuur 1.1 Nederlandse economische ontwikkeling per kwartaal (CBS)

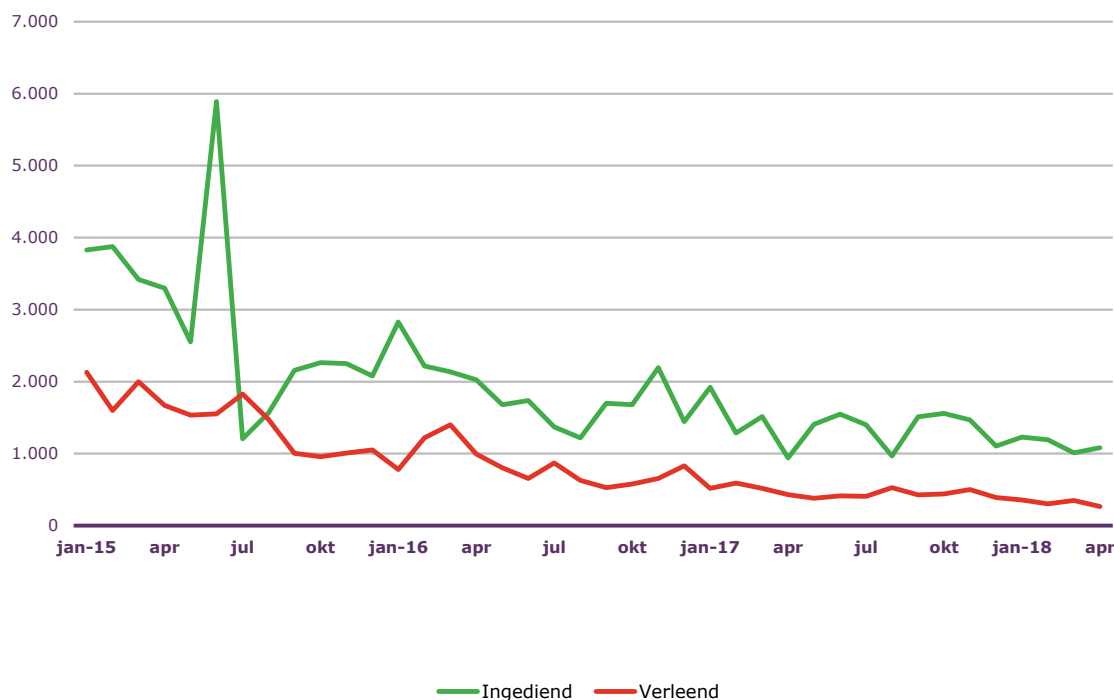
¹ CBS, 'Bbp groeit met 0,5 procent in eerste kwartaal 2018', 15 mei 2018.

² CPB, 'Economie op stoom. Overheid stimuleert. Centraal Economisch Plan 2018', 22 maart 2018.

1.2. Minder verleende ontslagvergunningen

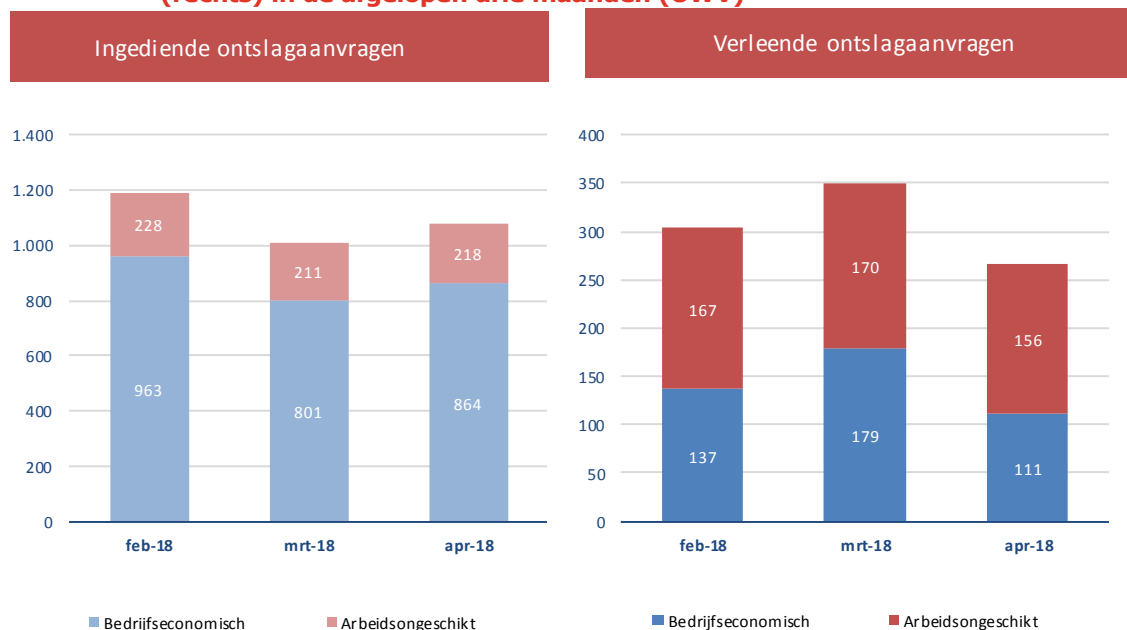
In de eerste vier maanden van 2018 dienden werkgevers 20 procent minder ontslagaanvragen in dan in de eerste vier maanden van 2017. UWV verleende in de eerste vier maanden van 2018 38 procent minder ontslagvergunningen dan in dezelfde periode van 2017. Terwijl in de eerste vier maanden van 2017 de meeste ontslagvergunningen (63%) werden verleend vanwege bedrijfseconomische redenen, wordt in de eerste vier maanden van 2018 de helft van de ontslagvergunningen verleend vanwege bedrijfseconomische redenen en de andere helft vanwege arbeidsongeschiktheid. Het aantal ontslagvergunningen dat verleend is vanwege bedrijfseconomische redenen is vanwege het aantrekken van de arbeidsmarkt fors gedaald, terwijl het aantal ontslagvergunningen vanwege arbeidsongeschiktheid licht gedaald is.

Figuur 1.2 Ingediende ontslagaanvragen en verleende ontslagvergunningen per maand (UWV)

Bovenstaande grafiek laat de ontwikkeling van het aantal ingediende ontslagaanvragen en verleende ontslagvergunningen vanaf 2012 zien. Na een periode van stijging zet in 2014 een daling in. In juni 2015 is er een piek in het aantal ontslagaanvragen, omdat werkgevers vrezen dat de invoering van de Wet werk en zekerheid het moeilijker zal maken om personeel te ontslaan. Daarna gaat de daling van het aantal ontslagaanvragen en ontslagvergunningen weer verder, omdat de arbeidsmarkt aantrekt. Onderstaande grafiek laat meer gedetailleerde informatie zien over de ingediende ontslagaanvragen en verleende ontslagvergunningen in de afgelopen drie maanden.

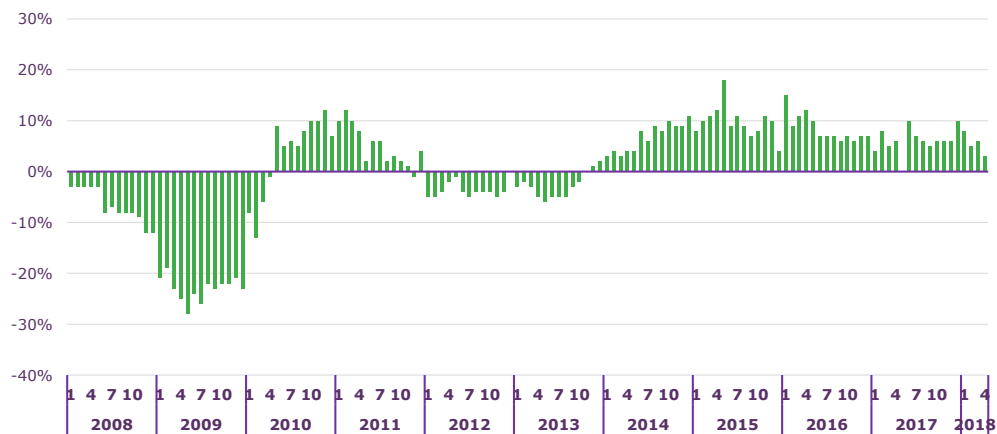
Figuur 1.3 Ingediende ontslagaanvragen (links) en verleende ontslagvergunningen (rechts) in de afgelopen drie maanden (UWV)

1.3. Aantal uitzenduren blijft toenemen

Het aantal uitzenduren groeit nu bijna onafgebroken vanaf november 2013 (figuur 1.3). Ook in de eerste vier perioden van 2018 blijft het aantal uitzenduren groeien, ook al neemt de groei in de 4^e periode iets af (+3%)³. Dat blijkt uit de cijfers van de Algemene Bond van Uitzendondernemingen (ABU).

Figuur 1.4 Ontwikkeling van het aantal uitzenduren volgens de ABU per verslagperiode (ten opzichte van een geheel jaar eerder)

³ ABU, 'Marktontwikkelingen Periode 4 2018', 15 mei 2018.

1.4. Consumenten- en producentenvertrouwen blijven hoog

Het consumentenvertrouwen ligt in mei ruim boven het gemiddelde van de afgelopen twintig jaar, maar de consumenten zijn wel iets minder positief dan in april. Vooral het oordeel over het economisch klimaat is minder positief.⁴

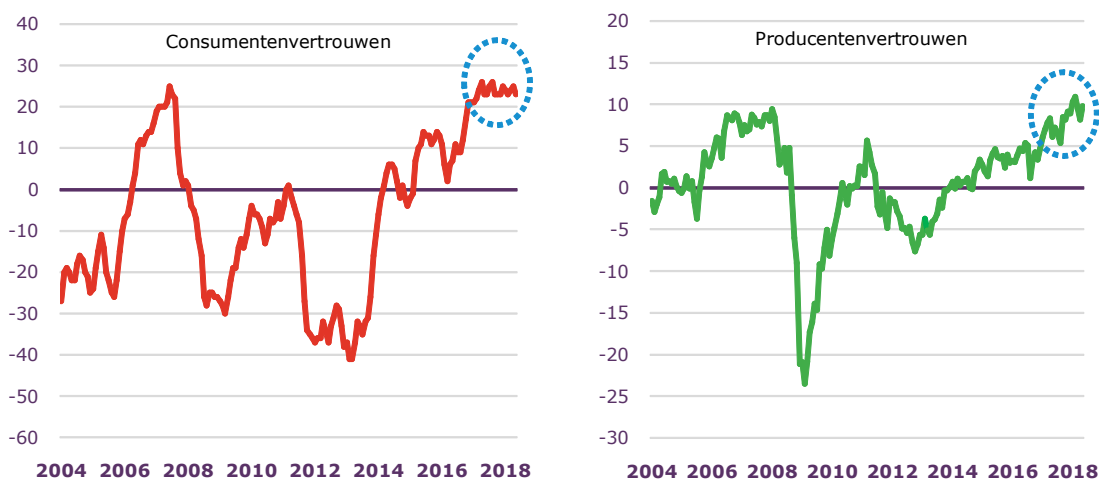
Producenten zijn in mei weer iets positiever over de te verwachten bedrijvigheid dan een maand eerder.⁵ De inkoopmanagers blijven optimistisch over de productie van de Nederlandse industrie, maar de index daalt van 61.5 in maart naar 60.7 in april en vervolgens naar 60.3 in mei. (Een cijfer boven de 50.0 wijst op een verbetering van de productie.) De inkoopmanagers zien als problemen: productie achterstanden lopen snel op, het op tijd binnen krijgen van materialen wordt lastiger en het wordt moeilijker om geschikt personeel te vinden.⁶

Een toenemend aantal Nederlandse ondernemers (25,8 %) verwacht meer personeel in dienst te nemen dan in het kwartaal daarvoor. Een tekort aan gekwalificeerd personeel is echter voor bijna 20 procent van de bedrijven een belemmering voor de bedrijfsactiviteit.⁷

Figuur 1.5 Vertrouwen in de Nederlandse economie van consumenten (links) en van producenten (rechts) (CBS)

Toelichting:

- Als het cijfer boven de nullijn ligt, zijn de optimisten in de meerderheid
- Als het cijfer onder de nullijn ligt, zijn de pessimisten in de meerderheid
- Bijvoorbeeld 55% van de consumenten is optimistisch en 45% pessimistisch: vertrouwen is +10% (55%-45%)

⁴ CBS, 'Consument minder positief in mei', 23 mei 2018.

⁵ CBS, 'Vertrouwen producenten positiever', 30 mei 2018.

⁶ NEVI, 'Laagste PMI in acht maanden', 1 juni 2018.

⁷ CBS, 'Recordaantal ondernemers verwacht toename personeel', 17 mei 2018.

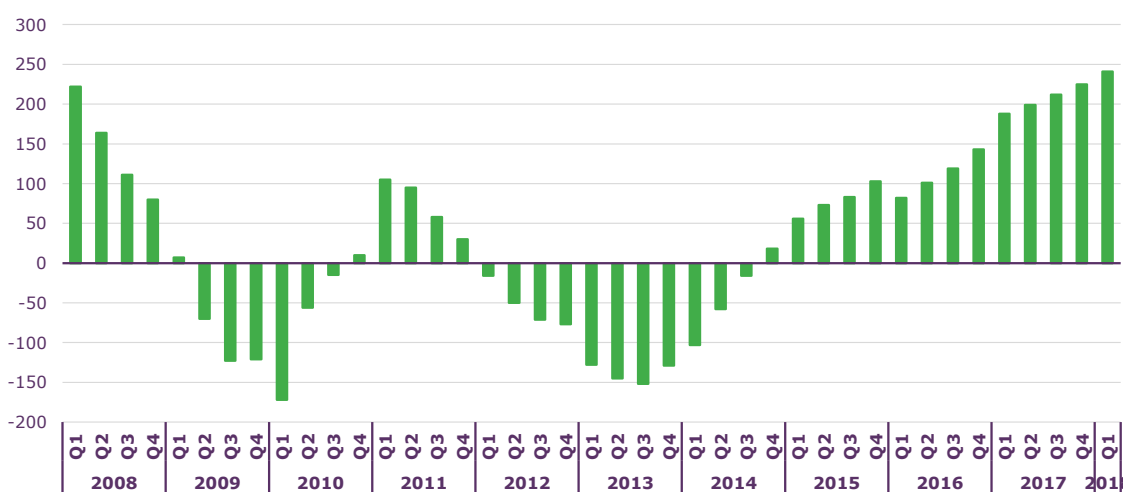
2. Vraag naar arbeid

2.1. Sterke toename aantal vaste banen

Het totale aantal banen is in het eerste kwartaal van 2018 met 262 duizend toegenomen in vergelijking met het eerste kwartaal van 2017. In het eerste kwartaal zijn er gemiddeld 10,3 miljoen banen. In het afgelopen jaar is vooral het aantal banen van werknemers sterk toegenomen (zie grafiek).⁸ In het eerste kwartaal van 2018 is het aantal werknemers met een vaste arbeidsrelatie met 124 duizend toegenomen in vergelijking met hetzelfde kwartaal in 2017.⁹ Ook het aantal banen van zelfstandigen is toegenomen (met 21 duizend in vergelijking met het 1^e kwartaal van 2017).

Figuur 2.1 Ontwikkeling van het aantal werknemersbanen per kwartaal (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar) (CBS)

X 1.000

De meeste nieuwe werknemersbanen zijn er bijgekomen in grote sectoren, zoals de zakelijke dienstverlening (+102 duizend) en handel, vervoer en horeca (+70 duizend). De grootste procentuele stijging is in de zakelijke dienstverlening (+7%). De enige sector met werkgelegenheidsverlies is de financiële dienstverlening. Het aantal werknemersbanen is het afgelopen jaar in die sector met 3 procent afgenomen.

⁸ Deze aantallen zijn seizoengecorrigeerd.

⁹ CBS, 'Vast werk groeit sterker dan flexwerk', 15 mei 2018.

Tabel 2.1 Ontwikkeling van het aantal werknemersbanen per sector

Bedrijfstak (SBI 2008)	Banen werknemers x 1.000 (seizoengecorrigeerd)			
	2017 1e kwartaal*	2018 1e kwartaal*	Groei procentueel	Groei absoluut
Alle economische activiteiten	8.044	8.286	3%	242
Landbouw, bosbouw en visserij	104	106	2%	2
Nijverheid (geen bouw) en energie	807	818	1%	11
Bouwnijverheid	305	314	3%	9
Handel, vervoer en horeca	2.118	2.188	3%	70
Informatie en communicatie	255	265	4%	10
Financiële dienstverlening	228	222	-3%	-6
Verhuur en handel van onroerend goed	67	68	1%	1
Zakelijke dienstverlening	1.568	1.670	7%	102
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	514	521	1%	7
Onderwijs	520	525	1%	5
Gezondheids- en welzijnzorg	1.258	1.283	2%	25
Cultuur, recreatie, overige diensten	300	308	3%	8

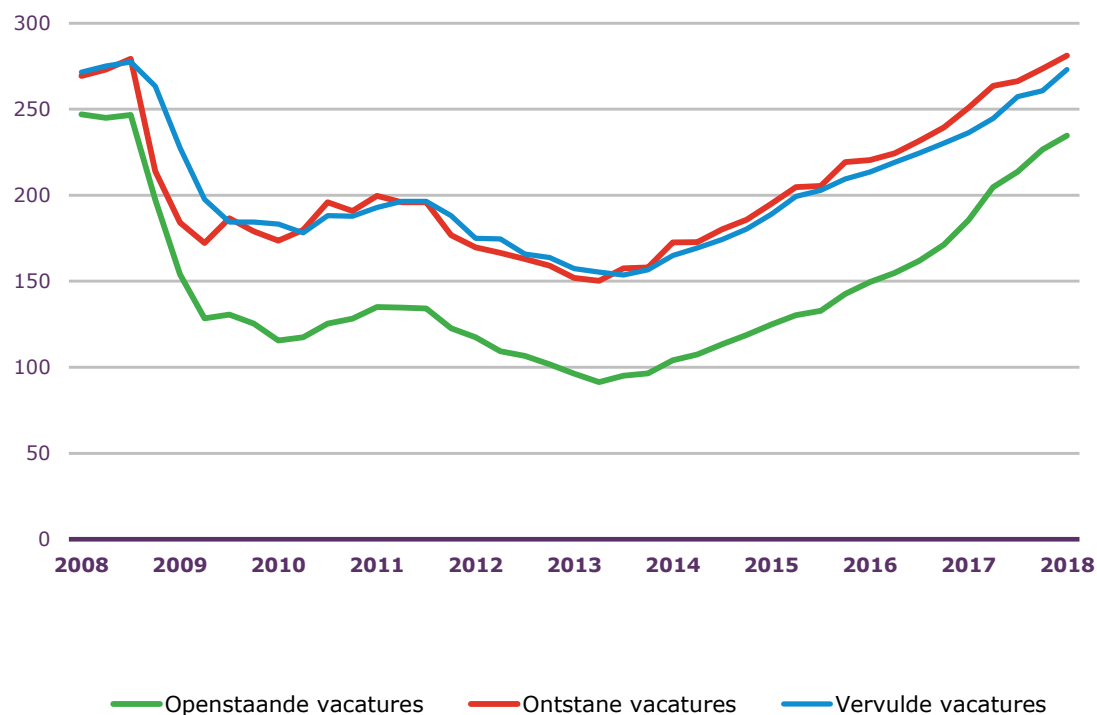
*□voorlopige cijfers

2.2. Aantal vacatures stijgt verder

Eind maart waren er 235 duizend openstaande vacatures, 49 duizend meer dan een jaar eerder. In het afgelopen kwartaal nam het aantal vacatures in bijna alle bedrijfstakken toe. Alleen in de financiële dienstverlening en de overige diensten was er in het eerste kwartaal een kleine afname. De vacaturegraad is in vergelijking met het eerste kwartaal van 2017 gestegen van 24 naar 29 vacatures op de duizend banen. In de bedrijfstak ICT is de vacaturegraad met 65 het hoogst.¹⁰

Het CBS meet niet alleen het aantal vacatures dat op een bepaald peilmoment openstaat, maar ook het aantal vacatures dat in een bepaalde periode ontstaat en/of vervuld wordt. In het eerste kwartaal van 2018 ontstonden er 281 duizend vacatures en werden er 273 duizend vervuld.

Figuur 2.2 Aantal openstaande, ontstane en vervulde vacatures (na correctie voor seizoeneffecten) per kwartaal (x1.000)

¹⁰ Zie voetnoot 11.

3. Aanbod van arbeid

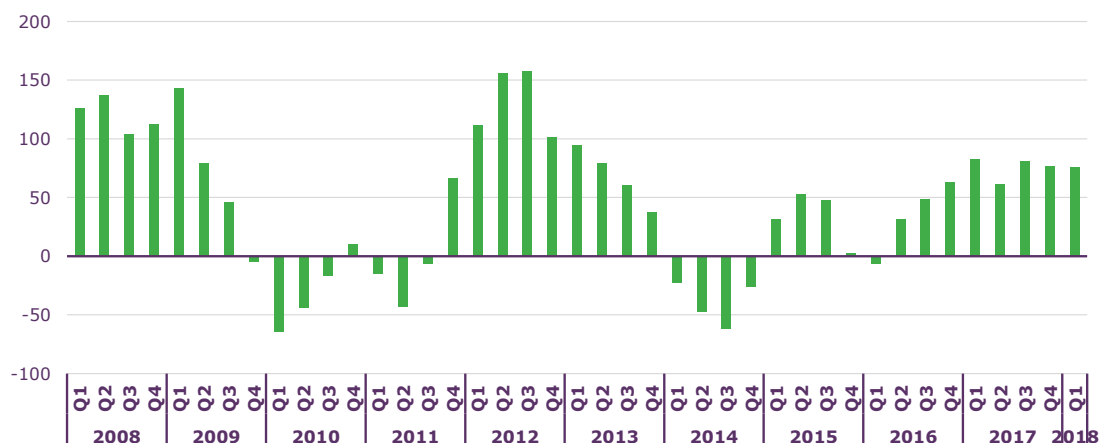
3.1. Ontwikkeling van de beroepsbevolking

In het eerste kwartaal van 2018 telde Nederland 12,9 miljoen personen van 15 tot 75 jaar. Daarvan behoren 9,1 miljoen personen tot de beroepsbevolking; 8,7 miljoen personen zijn werkzaam en 396 duizend personen zijn werkloos.

In de onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de beroepsbevolking per kwartaal weergegeven ten opzichte van hetzelfde kwartaal in het jaar daarvoor.

Figuur 3.1 Ontwikkeling van de beroepsbevolking per kwartaal (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar)

X 1.000

De totale beroepsbevolking is in het eerste kwartaal van 2018 in vergelijking met eerste kwartaal van 2017 met 76 duizend personen gestegen. Het aantal werkenden is in vergelijking met hetzelfde kwartaal van 2017 met 180 duizend gestegen, terwijl het aantal werklozen met 104 duizend gedaald is.¹¹

Door de toename van het aantal vacatures en de daling van het aantal werklozen is de spanning op de arbeidsmarkt in het eerste kwartaal van 2018 toegenomen. Bij een toenemend aantal beroepen is het moeilijk om geschikt personeel te vinden.

3.2. Werkloze beroepsbevolking en WW-uitkeringen

De werkloosheid neemt steeds verder af. In april 2018 waren er 355 duizend¹² werklozen (internationale definitie), dat komt neer op 3,9 procent van de beroepsbevolking. Mensen die wel willen werken, maar recent niet actief gezocht hebben of niet direct beschikbaar waren en mensen die in deeltijd werken en meer uren willen werken vallen buiten de officiële werkloosheidsdefinitie. Deze mensen behoren wel tot het onbenut arbeidspotentieel.¹³

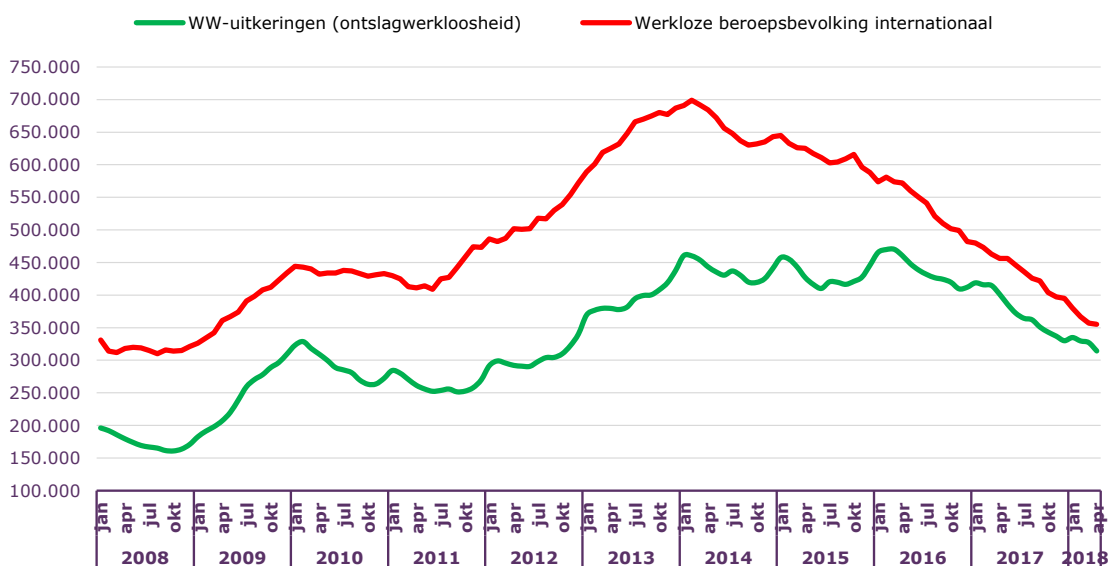
UWV verstrekke eind april 2018 314 duizend lopende WW-uitkeringen. Vergeleken met april 2017 daalde het aantal uitkeringen met ruim 87 duizend (-21,7 procent).

¹¹ CBS, 'Barometer beroepsbevolking', 15 mei 2018. Deze barometer wordt elk kwartaal geactualiseerd.

¹² Deze aantallen zijn seizoengecorrigeerd.

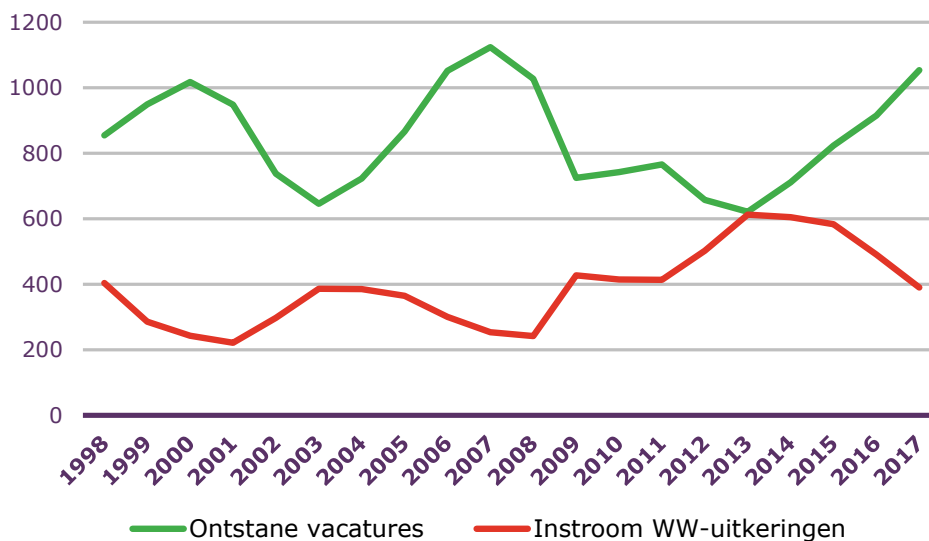
¹³ CBS, 'Aantal werkenden verder toegenomen', 17 mei 2018.

Figuur 3.2 Werkloze beroepsbevolking en WW-uitkeringen (UWV)

UWV verstrekte in de eerste vier maanden van 2018 123 duizend nieuwe uitkeringen. Dat is een daling van 17 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2017. In alle beroepsklassen is het aantal nieuwe uitkeringen gedaald.¹⁴

Figuur 3.2 Ontstane vacatures en nieuwe WW-uitkeringen (UWV)

De grafiek laat zien dat een toenemende behoefte aan personeel (meer vacatures) gepaard gaat met een afname van het aantal nieuwe uitkeringen (minder instroom in de WW).

¹⁴ UWV, 'Nieuwsflits Arbeidsmarkt december 2017', 18 januari 2018.

4. Uitgelicht: arbeidsmobiliteit

Arbeidsmobiliteit is van belang voor een goede aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en draagt bij aan duurzame inzetbaarheid van werknemers.

Het vermogen om bijtijds van functie, van werkgever of zelfs van beroep te veranderen, kan bovendien de kans om werkloos te worden aanzienlijk verkleinen.

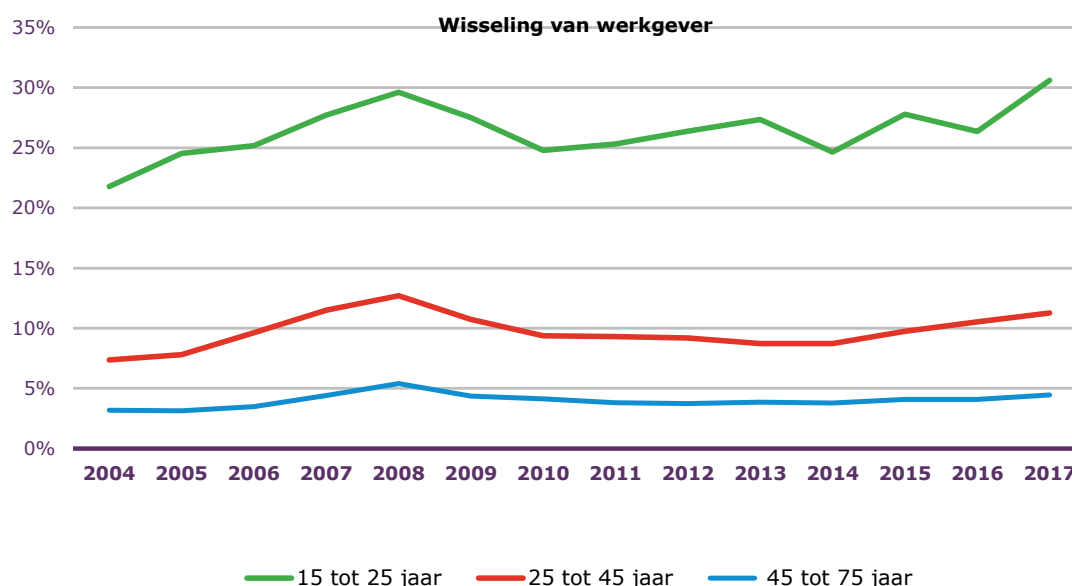
Twee vormen van arbeidsmobiliteit worden in dit hoofdstuk nader bekeken: verandering van werkgever en verandering van beroep (beroepsmobiliteit).¹⁵

Verandering van werkgever

Gedurende de loopbaan van een werknemer kan de overstap naar een nieuwe werkgever bijdragen aan het vinden van de baan, die op dat moment het beste bij de kennis en vaardigheden van die werknemer past. Ook als het niet goed gaat met een bepaald bedrijf, kan een overstap naar een andere werkgever een oplossing zijn.

De economische omstandigheden spelen een belangrijke rol. Tijdens een recessie neemt de werkgelegenheid af en zijn werknemers minder geneigd om risico's te nemen. Na 2008 is er een afname van het aantal werknemers dat van werkgever verandert. Als de arbeidsmarkt weer aantrekt en de werkgelegenheid weer toeneemt, neemt het aantal werknemers dat van werkgever verandert weer toe. Dat is te zien vanaf 2015.

Figuur 4.1: Wisseling van werkgever naar leeftijdsklasse, 2004-2017 (CBS)

Bovenstaande grafiek laat zien dat er een duidelijke relatie bestaat tussen (externe) arbeidsmobiliteit en leeftijd. Naarmate de leeftijd toeneemt is de arbeidsmobiliteit lager: bij oudere werknemers is de mobiliteit structureel lager dan bij andere leeftijdsgroepen. Oudere werknemers hebben vaak veel bedrijfsspecifieke kennis en vaardigheden, die bij verandering van werkgever verloren kunnen gaan. Ook is het voor hen minder aantrekkelijk om opgebouwde rechten op te geven in ruil voor een minder zekere toekomst op de arbeidsmarkt.

Ook de interne mobiliteit is lager bij oudere werknemers: zij veranderen minder vaak van functie bij dezelfde werkgever dan hun jongere collega's.¹⁶

De arbeidsmobiliteit verschilt sterk per sector. Er zijn veel personeelwisselingen in de sectoren zakelijke dienstverlening, handel en horeca. Bij de overheid en in de sector zorg en welzijn is er meer interne mobiliteit. Mensen krijgen dan een andere functie maar blijven wel bij dezelfde werkgever.¹⁷

¹⁵Transities van werkloos naar werk en andere wisselingen van arbeidspositie zijn uitgelicht in deze publicatie:

<https://www.uvw.nl/overuww/kennis-cijfers-en-onderzoek/arbeidsmarktinformatie/duiding-arbeidsmarktontwikkelingen-september-2017.aspx>

¹⁶ Fabian Dekker, 'Arbeidsmobiliteit in Nederland. Probleem of oplossing?', februari 2018.

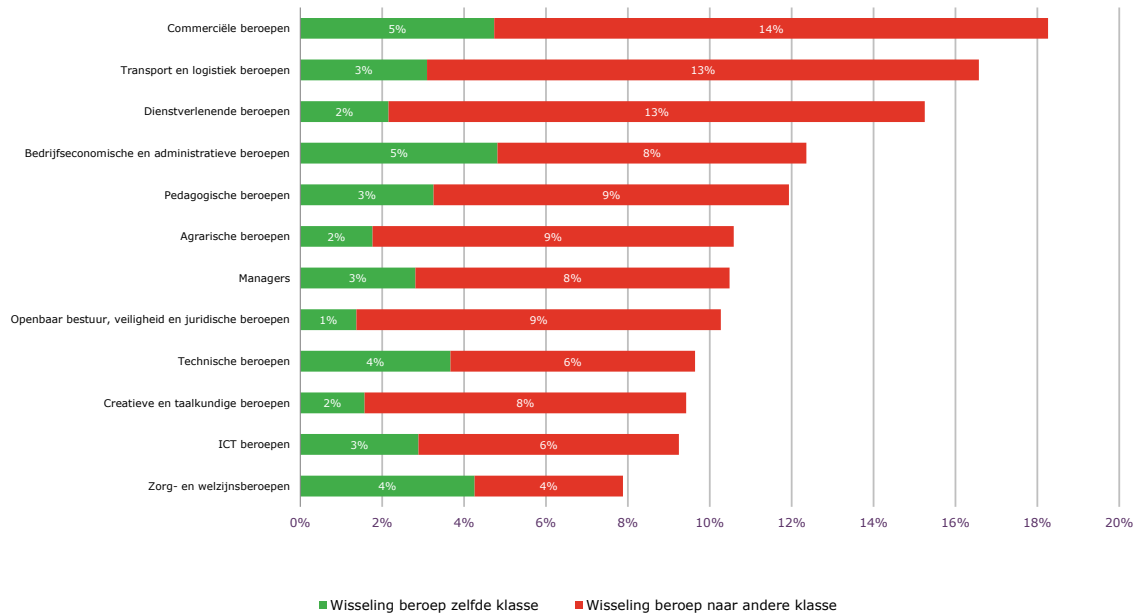
¹⁷ Sociaal en Cultureel Planbureau, 'Arbeidsmarkt in kaart: werkgevers 2017', oktober 2017.

UWV doet periodiek onderzoek naar sectorale mobiliteit van WW'ers. Uit de laatste meting blijkt dat 47% van de werkhervatters na de WW in dezelfde sector als voor de WW aan het werk gaat, 32% van sector wisselt, 15% als uitzendkracht aan de slag gaat en 3% als zelfstandige verder gaat. Deze percentages betreffen personen, die voor de WW niet als uitzendkracht werkzaam waren. Werkhervatters, die voor de WW wel als uitzendkracht werkzaam waren, gaan voor 68% weer als uitzendkracht aan de slag.

Beroepenmobiliteit

Het wisselen van baan kan ook in een ander beroep. Omdat de arbeidsmarktperspectieven sterk per beroep verschillen, kan het verstandig zijn om van het ene beroep naar het andere over te stappen. Na 2008 daalde het aantal beroepswisselaars sterk door de economische crisis. Sinds 2015 neemt het aantal mensen dat naar een ander beroep overstapt weer toe.¹⁸

Figuur 4.2: Wisseling van beroep in 2017 naar beroepsklasse (CBS)

De beroepenmobiliteit verschilt sterk per beroepsklasse. De meeste beroepswisselaars veranderen ook van beroepsklasse: vooral bij de dienstverlenende beroepen, bij de openbaar bestuur- en veiligheidsberoepen en bij de agrarische beroepen is dat meestal het geval. De overige beroepswisselaars wisselen wel van beroep, maar blijven in dezelfde beroepsgroep: vooral bij de zorg- en welzijnsberoepen komt dat relatief vaak voor.

Jongeren tussen de 15 en 25 jaar wisselen naar verhouding vaak van beroep. Veel jongeren hebben tijdens hun studie verschillende bijbanen. Zij hebben bij voorbeeld een tijdelijke baan als kassamedewerker (een commercieel beroep) en gaan vervolgens als medewerker bediening in de horeca (een dienstverlenend beroep) verder.

Toegenomen arbeidsmobiliteit

Door het aantrekken van de arbeidsmarkt wisselen meer mensen van baan dan tijdens de economische crisis. Mensen zetten eerder de stap om bij een andere werkgever aan de slag te gaan en ook wisselen zij vaker van beroep. Er zijn duidelijke verschillen in arbeidsmobiliteit per leeftijdsgroep, per sector en per beroepsgroep.

¹⁸ CBS, 'Meer mensen wisselen van beroep', 14 maart 2018.

Bijlage

Drie soorten cijfers duiden economische ontwikkelingen

Ontwikkelingen in economie en banen worden door het Centraal Bureau voor de Statistiek op drie manieren weergegeven. Elk cijfer heeft zijn eigen kracht en de verschillende cijfers worden in de media door elkaar heen gebruikt:

- Kwartaal-op-kwartaal cijfer. Dit cijfer geeft – gecorrigeerd voor het seizoen – de ontwikkelingen weer ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Voordeel van het kwartaal-op-kwartaal cijfer is dat het de laatste ontwikkelingen het duidelijkst in beeld brengt. Nadeel is dat – door de seizoencorrectie – een model gebruikt wordt, dat altijd een benadering van de werkelijkheid is.
- Jaar-op-jaar cijfer. Het jaar-op-jaar cijfer geeft de ontwikkeling weer ten opzichte van hetzelfde kwartaal één jaar eerder. Voordeel hiervan is dat het de ontwikkeling in het afgelopen jaar samenvat zonder dat een modelmatige correctie voor het seizoen effect gebruikt wordt. Nadeel is dat ontwikkelingen met vertraging zichtbaar worden.
- Gemiddeld jaarcijfer. Het voordeel is dat het cijfer de informatie over een geheel kalenderjaar samenvat.

Ter illustratie de drie cijfers voor 2016-2018 van de economische groei (bron CBS):

	Groei		
	kwartaal-op-kwartaal	jaar-op-jaar	gemiddeld jaarcijfer
1e kwartaal 2016	0,8%	1,7%	
2e kwartaal 2016	0,3%	2,3%	
3e kwartaal 2016	1,0%	2,4%	
4e kwartaal 2016	0,7%	2,4%	
Geheel 2016			2,2%
1e kwartaal 2017	0,7%	3,3%	
2e kwartaal 2017	1,5%	3,4%	
3e kwartaal 2017	0,4%	3,0%	
4e kwartaal 2017	0,7%	2,9%	
Geheel 2017			3,2%
1e kwartaal 2018	0,5%	2,8%	

Deze notitie sluit aan bij de meest recente ontwikkelingen en daarom worden vooral het kwartaal-op-kwartaal cijfer en het jaar-op-jaar cijfer gebruikt.

Colofon

Uitgave

UWV
Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies

Postadres

Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Inlichtingen

Tel: 06-15948929

Redactie

Feike Reitsma

Disclaimer

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding.

UWV © Juni 2018

